lafans „Lora herczeg“ név alatt utaz, és csupán a' becsületrendet viselé. Majus' 9én a' hatóságok, papság 'stb. udvarlást tevének nála.

Madrid, majus' 5.

A' *Negri'* seregéből nyert foglyok majd mindnyájan beállottak a' királyné' táborába; 1000 ember *Iriarte'* oszlalyuba sorozatott, és vele együtt f. h. 1jén Burgosból Brivisca'a ment, előbb a' többi katonáknat, eddigi ellenségeiket, megöldelvén 's a' Királynet 's alkotmányt éltetvén; ezek igen jól készíttetek fel. *Luchana*, kinek fő hadi szállása 2kán Mirandában volt, 870 más foglyot keresett ki, egy második guia-zászlóalt alakítandó. *Expelata* brigádos az első testőrcsredel és a' lengyel lovassággal Sierraba ment *Merino'* felkeresésére. Negri, mint mondják, mintegy 50 lovassal Aragoniába menekvék. Ott *Espinasse* Calatayuddól ismét visszavonult, ámbár folyvást carlosi szaguldó csapatok nehezítik közlekedésüket Saragossával. *Cabrera*, mint mondják, lovasságával előnyomult Alcaniz felé. Ellenben *Aspéroz* brigados Alsó-Aragonia felé menvén, m. h. 30kán Caneteben megtámadott egy carlosi csapatot, és vezérét 28 tiszttel és 160 közkatonával együtt elfogta, a' nélkül hogy maga tetemes veszteséget szenvedne. Don *Basilio* és *Palillos* aitkeltek a' Tajon, 's tegnapelőt csak 5 óránnyira voltak Avilától; azt gyanítják, hogy a' burgosi hegyek közzé iparkodnak. *Pardinas* kergetni fogja őket, de ezáltal Toledo tartománya, melly carlosiaktól pezseg, egészen katonaság nélkül hagyatik. — *Flinter* azalatt ugy viselte magát, hogy nem tudni, pártütővé lett e, vagy megbolondult. M. h. 18-kán hadával hirtelen elhagyá Almadent, mellyet megerősítene kell vala, 's visszavonult egész Villanueva de Cordovnig, jelentvén a' hatóságoknak, hogy Negri Basilioval egyesülve Almadent elfoglalta, 's 8000 emberrel nyomúl Andalusiába. Ezáltal az ijedség Cadizig terjedt, és Sevillában népmozgalmak történtek. Ugy látszik, Flinternek czélja volt, e' mozgalmakat támasztani 's a' kormánytól kijelelt összeesküvés' kitörését serege által elősegíteni; mert mind a' mellett, hogy elbocsattatását megkapta, mégsem akará letenni hadai' parancsnokságát, 's mint hallom, most már a' kormány megparancsolta, hogy fogságba tétessék 's feleletre vonassék. *(Allg. Zeit. lev.)*

Németország.

Majus' 3dik délután 5 és 6 óra között érkeztek meg Berlinbe az ide várt első magas vendégek, a' *hannoverai király* és királyné ő felségök, kiséretökkel együtt, 's elfoglalák az általok már előbb lakott palotát a' Vilmos-utczában. *Meklenburg-Strelitz* nagyherczeg és herczegné ő magasságok 16ra, *Meklenburg-Schwerin* nagyherczeg és herczegné ő magasságok 's *Anhalt-Dessau* herczeg és herczegné 17kére, az *orosz császárné* pedig, koronaörökös nagyherczeg, Alexandra nagyherczegnő 's Miklós és Mihály ő császári magasságok 19dikére váratnak ide. Az *orosz császár'* megérkezése' napja még nincs meghatározva, de hihetőleg ő felsége is még e' héten érkezendik meg. *(Por. st. ujs.)*

Azon tűzvész, melly nem régiben *Hänel* urnak könyvnyomtató-intézetét Magdeburgban semmivé tette, a' kár' nagysága miatt nevezetes. A' tűz még eddig ismeretlen okból, de olly hirtelen 's nagy erővel tűtött ki, hogy minden mentéspróba sikeretlen lett. A' 100 láb széles, négyemeletes gyárépület most egy roppant hamuhalom; kevés óra alatt 12 évi feszült szorgalmonak 's munkásságnak szüleménye semmivé lett, 's egy minden ágaiban virágzott kereset e' pillanatban legalább teljesen elakadt. Minden gyárépítvény, erőművek, szülességek 's nagy részben már teljesitett bizományok, a' betűöntő- és nyomtató-műhely, mellékágaikkal együtt, a' lángok' martalékivá lettek, sőt a' szedés alatt levő kéziratokat sem lehetett megmenteni. A' gyönyörü Stanhope-, Columbia- és Imperialsajtók, a' congrevei sajtóerőmü 's a' betűöntő-műhelyben valamennyi minta, matrix, műszerek 's kisebb erőművek, a' már öntésben volt 's jobbára kész 30,000 fontnyi betű, az asztalosmühely, polytypek' tára, az eredeti metszésekkel 's öntvényekkel együtt, ugy a' czifrázatok 's azok' 1200ra menő rajzai 's két jeles erőműve, végre a' tetemes papiroskraktár 's a' már kinyomtatott munkák' legnagyobb része — mindez oda van! Valóban a' birtokos csak rendkívüli lélekerő 's megszokott munkásság által képes arra, hogy illy csapás után el ne csüggedjen, sőt inkább magokon a' füstölgő romokon készítse 's kezdje meg a' terveket, mellyek szerint az intézet hamvaiból fölelelendő. Hänel ur, mint hallik, Anglaba szándékozik, hogy ott az erőművek' 's más készületek' kiegészítését sürgesse, 's reményli, hogy 3 hónap alatt munkáit, reszben legalább, újra megkezdheti 's régibb bizományinak eleget tehet.

Posen, majus' 6.

Mióta tartományunk' főpraesidense Berlinből az itteni érseki ügyet illető utasításokkal visszatért, azon hir terjeszteti mindenfelé, miszerint érsekünk, lépései' meggondolatlansága alatva, a' hozzá intézett kivánatoknak meghódolt. A' dolog' valósága azonban csak ennyiből áll: a' főpraesidens ál tudtara adatta érsekünknek a' király, miszerint a' fenálló országos törvényeknek épen nem az értelmök, mintha az ő katholicus pap a' vegyes házasságoknak minden esetben, tehát ha ez lelekismeretével ellenkezne is, megszenteszere kényszeríttetnek, 's hogy tehát ezen kötelesség épen nem fölöteleiten. — E' nyilatkozásra az érsek azt válaszolá, hogy ő eddig, igenis, e' hibás véleménnyel volt; azért is mennyiben az általa kibocsátott körlevelek megyéje' e' részben felvilágosítani 's a' király' nemes gondolkozásáról értesíteni; azonban ez még nem annyit tesz, mintha ő ama' körleveleket egészben, vagy az azokban kijelelt fölöteleket, mellyek alatt a' vegyes házasságok' megszentelésének helye lehet, visszahúzni akarná. — E' ponton áll most a' dolog, 's az érsek minden visszahúzásrai nógatást azon nyilatkozással hárita el magától, hogy ő e' tárgyban egyedül 's közvetlenül a' királyal, senki mással sem, akar alkudozni. *(L. A. Z.)*

M. m. Frankfurt, majus' 15.

A' hágai journal (Journal de la Haye) legújabb számában egy érdekes czikkelyt közöl azon kérdés felett, valljon Hollandia a' német szövetséghez csatlakozhatik e, 's ha igen, kell e ezt tennie? A' felelet, elég érthetőleg, oda megy ki, hogy Hollandiának minden kitelhető módon a' német kereskedési rendszerhez kell simulnia, a' nélkül azonban hogy e' miatt egyszersmind a' német szövetségnek egyik tagjává válnék. — *Münch-Bellinghausen* gróf ma estve városunkba érkezett.

Helvetia.

Majus' 11kén a' szövetségi főhely Schwyz cantonra nézve határozá: 1) két szövetségi biztost, u. m. *Näff* főbirót (Landamman) Sz.-Gallenből és *Hertenstein* Adolf fenyítőtörvényszéki elnököt Luzernből Schwyzbe küldeni, olly meghagyással, hogy Schwyz canton' jelen állapotját és ennek okait vizsgálják meg, 's ismét alkotmányszerű állapotot vigyenek be; 2) egy felszólítást, Schwyz canton' népéhez intézendőt, adjanak át minden kerületi tanácsnoknak (nem a' kormánynak), melly nyilványos szószékekből olvastassék fel; 3) Glarus, St.-Gallen, Zürich, Zug, Luzern, Uri és Unterwalden cantonok szövetségi felügyelésre intetvék.

Az imént említett felszólítás igy hangzik: „Schwyz cantonbelieknek! A' szövetségi főhely sajnosan hallotta hiréd, hogy majus' 6kán a' cantonközség Rothenthurmban Schwyz canton' legfőbb törvényhozóságát és választóhatóságát erőszakosan feloszlatá, 's e' szerint a' legfőbb cantonhatóság' munkássága megháborítták. Azáltal beállott a' kormánytalanság; ezen események' következtében a' magányosak' köz nyugalma és bátorsága veszélyeztetvék. — A' szövetségi főhely felelőség alatt van aziránt, hogy a' nyugalom és bátorság Schweiz' belsejében fentartassék. Ennélfogva dr. *Näff* Vilmos főbirót St.-Gallenből, és dr. *Hertenstein* Adolf fenyítőtörvényszéki elnököt, a' luzerni nagy tanács' tagját, mint szövetségi biztosokat hozzátok küldi, hogy Schwyz canton' kerületeinek és községeinek a' nyilványos békét parancsolják, 's minden erőszak' indítói személyesen feleletre vonván, az alkotmányszerű rendnek csendes és józan uton leendő helyreállását eszközöljék. — Bizunk törvényszerűségtekben, hogy ezen eszköz elegendő lesz a' csend' és alkotmányszerű rend' helyreállításának a' szövetség' részére kitűzött czélját elérhetni, 's a' szövetségi főhely emélfogva további rendelésektől meg fog kímélteini, mire nézve óvakozásul a' szükséges intézkedések a' szövetség' rendszabása szerint megtétetvék. Luzern, majus' 11kén 1838. Luzern canton' birája (Schultheisz) 's kisebb tanácsa, mint szövetségi főhely.

Görögország.

Athenből aprilis' 29kén költ levelek Hydra szigeten történt nyugtalanságokról tudósítanak, mellyekre alkalmat az uj katonaszedési törvény adott, melly szerint az említett sziget nek az ujonczok' arányszerű számát sorshuzás által kell vala kiállítnia. Mivel Hydra sziget a' szabadságharcz által különösen sokat szenvedett, ugy hogy alig létezik egy család, melly tagjai közül egyet vagy többet akkor el nem vesztett volna; azonfelül nagyszámú hydrioták tesznek szolgálatot a' görög hajóhadnál és a' fegyverházban: előre lehete látni, hogy az uj katonatörvény' behozása a' szigeten kellemetlen benyomást teend; de formaszerinti ellenszegülés nem is gyaníttatott. Azonban alig tettek a' hatóságok husvétkor, mellyet a' fiatal emberek családjaik' körében szoktak eltölteni, a' törvény' végrehajtására némi készületeket, már a' nép is tömegestül gyülekezék, ellenállással fenyegetőzvén. A' kormányzó gunnyal, sőt tetlegi bántalommal is illettetett; az elöljárókat a' nép mind kitette hivatalaikból, 's ezekkel másokat ruháztott fel; némelly helyeken az oklevelek mind megégettettek 's t. eff. Miután a' felhevült indulatok valamennyire meghűltek, a' királyhoz kérelem szavaztaték, a' patens- és belyegadó' eltörlése végett 's katonaszedési szabadságért a' sziget' részére. Biztosság neveztetett ki, mellynek haladék nélkül el kelle mennie a' bizománnyal, 's ezt *Otto* király' kezéhez szolgáltatnia. E' biztosság Piraeusba érkezvén, a' királytól nem fogadtatott el, hanem a' tengerészet' ministerihez, *Kriesi* Antalhoz, utasíttatott, ki épen Poroson volt 's egyszersmind parancsot vön, hogy személyesen Hydra szigetre menjen. Kriesi hydrai születés, 's e' szigeten igen nagy tekintettel bir. E' rendelésnek kivánt sikere lőn; mert ámbár eleinte Kriesi is gunnyal fogadtatott; de mégis az okosság csakhamar erőt vett a' katonaszedési törvény felöli tulságos hirekre fellobbant elméken, 's miután a' nyugtalanságoknak (mellyek' alkalmával egyebiránt szerencsére egy emberélet sem veszett el és semminemű privát vagyon nem bántatott) három főindítója tanácsosnak tartotta megszökni, a' csend és rend ismét önkint helyreálla. Nevezetes, hogy leginkább az asszonyok, könnyenhivőségök által elcsábíttatva, játszának e' jelenetek' alkalmával főszerepet. Asszony volt, ki a' kormányzót tetlleg bántotta, azt gondolván, hogy miután férjét a' szabadságharczban elvesztette, most a' katonaszedés által egyetlen fiától is megfosztatik. Némellyek e' mozgalmakat angol irmánynak tulajdonítják; de véleményök általában képtelennek tartatik.

Magyar hirlapok' heti szemléje.

Majus' 14 — 20.

A' *M. Szion* egy uj fő czikkely' („tévedésink' forrásiról“) megkezdésén kívül az erdélyi „egyházi megye' schematismusát okoskodva ismérteti, 's boldognak Vurum József nyitrai püspök' élete' fő vonásit írja le. — Szemlénk' olvasói az általunk csak illy röviden adható kimutatásokból is észre fogják venni azon kitűnő *különféleséget*, melly e' lapnak többnyire korszerű czikkelyeit bélyegzi, 's melly egyedül a' szerkesztőség' figyelmének, fáradhatlanságának 's igazán vallásos buzgalmának lehet gyümölcse.

Az *Athenaeumban* egy elmefuttatást olvassunk *Vörösmarty* urtól a' felekezetekről, vagyis helyesebben a' *pártokról*. A' tárgy nem uj sem elméletben sem gyakorlatban, kivált e' mi korunkban; azért ki róla csak röviden 's általányosan értekezik, annak igen mély gondolkodónak, nagy történeti tanulmánnyal birónak, vagy, akarmi nemben, tapasztalt partvezérnek kell lenni, hogy tőle valami ujat 's érdekest hallhassunk. Itt már eléggé ismért, sem különös erővel sem jeles határozottsággal nem biró gondolatokat találunk a' legnagyobb általányosságban elmondva, a' nélkül hogy az egészben egy szükséges belső összefüggést, vagy egy abból kipattanó fő és practica ideát fölfelni képesek volnánk. „A' párt — ugy mond V. ur — nem egyéb, mint az egy vélemény'ück' 's akaratúak' szövetkezése bizonyos társasági czél' elérésére, ellentében azokkal, kik ugyanazon czélt más eszközökkel vélik elérhetni.“ — „Annál tisztábban áll a' párt, minél tisztább kezekkel nyúl dolgaihoz, minél nemesebb az eszközök' választásában 's nem kénytelen ollyakhoz folyamodni, mellyek a' nyilványosság' napvilágát ki nem állják. A' párt, melly titokban szövi cseleit, homályba burkolja munkálódását: vagy igen gyenge, vagy alacson 's a' *czimborálás*hoz közelit, vagy épen *összeesküvésen* végződik el, melly már *kívül esik a' pártok' határán*.“ — „Nem kívánatosabb e, hogy az emberek akarmelly tárgy iránt két véleményen legyenek inkább mint egyen sem?“ — „Ugy ne értsen azonban valaki, mintha én mindenben 's mindenütt pártokat kívánnék. Igen sok dolog van, mellyre nézve egy értelem 's akarat viszi az embereket, 's ohajtható, hogy ezt napról napra több dologról lehessen mondani.“ — „Gonosz párt, sőt nem is párt többé, hanem vad csoport, melly elvesztvén a' czélt szeme elől, vakon és bünösen egyszersmind, *csak ellenpártja' kártásán dolgozik!* Tagadhatlan, hogy vannak illy korcs felekezetek; de hol azon szent társaság, melly soha el ne fajulhasson? Sokat lehetne még mondani a' pártok' hibáiról 's alacson szenvedélyeiről; de ezek *örökül jutának a' gyarló embernek*, mik, ha társaságba lépett, még ijesztőbb alakot öltenek magukra, 's belőlök egészen kitiszthui ritkán vagy sohasem lehet.“ — „Azért tehát — igy végzi V. ur — egyesítsük erőnket azokéval, kik velünk egy uton járdalnak, 's ha ezen törekedésinkben nemtelen 's alacson tettektől megőttuk magunkat, mindent tettünk, mi embertől telhetett.“ — Midezek igen jó, igenis ártatlan dolgok magokban, de mi belőlök a' haszon, a' tanulság? miképen lehet vagy kell ezeket a' közöttünk divatozó pártokra alkalmazni? 's hol vannak itt az ismértető jelek, mellyeknél fogva a' pártok' jó- vagy roszságáról tárgyilag vére, azaz nem tekintve a' nemtelen 's alacsony, de V. ur' előadásaikat mindig csak belső 's csupa erkölcsi imputatio alá eső rugókra, mellyek azok' egyes tagjait izgathatják? Itéletem szerint napjainkban egy pártokróli értekezést nem czzel kell bereckeszteni: álljunk tehát mi is egy'pártba, barátim, „egyesítsük erőnket azokéval, kik *velünk* egy úton járdalnak, 's ha törekedésinkben nemtelen 's alacson tettektől megőttuk magunkat, mindent tettünk, mi embertől telhetett!“ mert ezzel még, V. ur' engedelmével legyen mondva, *semmit sem* tettünk sem pártunk' előmozditására, sem annak igazolására. Részeneről, nekem egy igen egyszerű házi kis catechismusom van, mellyet a' különböző pártok' megitélésében 's megválasztásában mint magnestől mindenkor tanácsul venni és követni szoktam, 's mellyet itt, mivel rövid 's e' pártizgatta századunkban némelly olvasó talán ismérni szeretné, örömest közlök is. K. Mi a' párt? F. Pártot, mint a' szó' eredete mutatja, csak valamelly *egészhez* képest képzelhetni, 's jelenti valamelly társasági egész' több tagjainak egyetértését 's összeállását az egész' valamelly czéljának közrehatás és saját eszközökkel kivitelére. K. Miről isméred meg akarmelly pártnál is, jó és szabad e az, vagy pedig rosz és tilos? F. Arról ismérem meg: 1) ha valljon annak eszközei *jogszerűk* e, 's 2) valljon az egésznek, mellyhez tartozik, *szavazattal biró többsége*' végzési előtt meghajol e. Ez utóbbi criterium *mindig* megválasztja a' jót a' rosztól. — K. Világositad meg ezt példával. F. Vegyük Spanyolországot. Itt most három fő *politicai* part vagyon: az *ewaltadoké*, *christinoké* és *carlosiaké*, vagyis: a' democratáké, constitutionalisoké 's absolutistáké. Mind e' három pártnál a' jogszerű 's jogszerűtlen eszközöket, mellyekkel eddig éltek, megkülönböztetni nem nehéz. Jogszerű eszköz péld. a' tulzók' kezében a' sajtó, mennyiben azzal az *fendlő törvény' korláti közt* véleményeik' terjesztésére 's igy közvetve a' nép' képviselőire 's a' kormányra hatni akarnak; nem jogszerű eszközük ellenben a' clubbokban forralt összeesküvések, az utczai lázadások 's a' la-granjai infamis coup-de-main 'stb. A' constitutionalisoknál jogszerű eszköz a' *törény által kiszabott* 's most kezőkben levő kormányhatalom egész kiterjedésében; nem jogszerű ellenben e' hatalomnak bárminemű tulhágása, 's az *egyesek'* vagy testületek' *törényes* jogainak, 's szabadalminak nyilt vagy alattomos elmellőzése vagy csorbitása. Végre, a' carlosiaknál jogszerű eszköz a' praetendens' régi jó jogaira, elveire, igéreteire 's a' nemzet' nagy tömegének sympathiájára hivatkozás 'stb.; nem jogszerű ellenben a' polgárháború 's a' *durangot* véres rendelet 'stb. — K. Te tehát, ha a' spanyol nemzetnek, mint po-

liticai egésznek, tagja volnál, illy körülményekben e' három párt közül mellykhez tartanál? F. A' constitutionalisokkal. K. Miért? F. Azért, mert a' nemzetnek politicai szavazattal biró többsége ezek mellett van. K. És ha e' nemzetnek azon nagy tömege, mellynek sympathiajára, mint mondod, don Carlos hivatkozik, politicai szavazattal birna, te don Carlost és az absolutismust támogatnad? F. Igenis.

A' *Figyelmező* dr. *Jankovics* Antal' helyiratát (Pest und Ofen 'stb. 1838.) folytatja.

A' *Természet'* fő lapjában a' földrengésekről értekezik *Laky* János professor. A' literaturai lapban „szerelem és kötelesség" czimü elbeszélés és „literaturai világ" foglaltatnak, amaz *Teszérittől*, ez *Stancsicstól* (e' két név, gondolom, egy személyt jelel). Stancsics egy azon gondolkozók közül, kikről Schlegellel el lehet mondani, hogy elfeledtek a' fonal' végire göböt kötni 's igy öltenek, öltenek mindig, de sohasem varrnak.

Az *Ismertetőnek* uj czikkelyei: „a' Maroson, mint Erdély' legnagyobb folyóvizén mostan divatozó kereskedésről 'stb." a' *Nemzeti Társalkodóból* fölvéve, és *Bujanovics* Eduard urnak egy levele *Nestler* professorhoz, mellyben előbbi közlemények' felvilágositási foglaltatnak.

A' *Rajzolatok*ban kivonatok közöltetnek *Jelenffy* urnak Budán az egyetem' betűivel megjelent orvosi értekezéséből: „a' dohányról."

A' *Regélő* typothetai tekintetben egy a' legcorrectebb lapok közül, annál inkább sértett a' minap ezt olvasnunk: „a' farsang a' *hajdonkor*' tavasza" (e' helyett: „a' *hajadonkor*"); most pedig a' 312dik lapon olvassuk: „miket előbb oly hőn 's annyi *erkölcsességgel* (e' helyett: *erköltséggel*, Kraftaufwand) vadásztunk." — A' *Honmüvész*ben báró *Jósika* Miklós' „Adorianok és Jenők" czimü, első dramájáról (adatott a' pesti szinen, maj. 12dikén) következő itélettet olvasunk: „A' darab poetai képekkel telve 's cselekvényben sem szegény, ámbár ez itt-ott több motivatiot ohajtana; nyelve dús, virágos. Az előjáték, kivevén a' fekete levagnak kissé hoszas elheszélését, meglepő 's fényes; magának a' szomorujátéknak azonban sok hoszúra nyult dialogusai vannak, mellyeket czélszerüleg röviditve (azt a' jövő előadásokra megtenni igérte a' szerző), a' darab, melly most $10^1/_2$-ig tartott, hármas érdekü leend." Egyébiránt örvendetes hallani, hogy a' pesti magyar szinen az eredeti müvek egy idő óta olly gyorsan következnek egymás utan, még inkább pedig, hogy azok' első adatásit legalább, a publicum igen számosan látogatja. —

A' *Társalkodóban* „methodistatemetés" fölirattal egy közlemény találtatik báró *Eötvös* Józseftől, uti naplójából; egy drága gyöngy e' lap' szokott értekezései' sós-keserü özönében, egy szem- és szivviditó oasis a' napszámosi forditások, gyönyörü anecdotak' és szovány rejtettszók' sivatagjai közt. A' byroni rónvid mottoban olly teljesen kifejezett nagy, de nem üj gondolatnak illy szép és szivreható commentariusát mi még schol sem olvastuk. — A' 40dik számban egy levéltöredéket találunk „Pestnek vizár-elleni biztositása' ügyében," mellynek iroja a' város' biztositásának tervebe a' practicai müvészség által ezen eszméket vélné befoglalandóknak: „1) partgátak; 2) a' még épülendő vagy ujraépitendő városrészekben az épitési szinvonalnak (niveau) följebb-emelése; 3) kevesebbé mésztartalmu épületkövek; 4) a' legbiztosabb helyen 's minden kétséget kizáró előlátással épitendő kőz raktárak; 5) álló-hid, alkalmas helyen, melly nem csak országkereskedési, hanem a' város' biztositása' tekintetében is elkerülhetlenül szükséges; 6) végre 6) egy Pest' keleti oldalán hozandó, hajóháló csatorna, melly nélkül az egész nem volna tökéletes." — Egyébiránt, mit az iró előrebocsát, mintha t. i. „most, néhány évig, a' fenálló pesti házak is néhány percentet ikkal a' nyereségre, de főkép bátorságra tekintő hitelezőnek szemében alig érhetnének valamit, mig haladéktalan lépések nem tétetnek 'stb.," mi illy kopaszül 's hiteles adatok' felhozása nélkül nem mernők állitani, sőt, ezzel épen ellenkezőleg, helybeliektől hallottuk, hogy Pesten nem rég egy pár romokkal boritott házhely szintazon, ha nem jobb áron kelt el, mint mennyit előbb értük az ép házakkal együtt igértek, 's ez, természetesen, épen nem a' legbiztosb helyeken. — Különben most e' tárgyról (Pest' biztositásáról és jövendőjéről) számos értekezésekhez és javaslatokhoz lesz szerencsénk, 's ez eszünkbe juttatja, mit *Szemere* Bertalan urnak ugyancsak a' Társalkodóban multkor megjelent rokon czélú értekezésére a' nagy figyelemmel és sok ügyességgel szerkesztett bécsi *Adler* mond: „Mi is örömmel osztozunk az áldott hazája 's annak gyöngye, Pest, mellett fölbuzgó szerzőnek jámbor ohajtásiban, mennyiben ezek egy czélirányos szépésére irányozvák. Ide tartoznak kétségkivül a' Duna' partjain, szelesb utczákon, nagyobb téreken és város körüli öltetendő fasorok, mert fában a' természet e' nagy város iránt csakugyan mostoha volt; de hogy már csak ezen egyszerü szépítés is sok nehézségekkel jár, mindenki okos pesti lakos tudja, mert ha itt a' fa, szakadatlan ápolás mellett, tenyészik is, azt még az emberek' és marhák' kártételeitől is meg kell óvni. — Ha lesz pénz elég, akkor majd a' csatornák' épitéseről is lehet gondolkozni, mi, természetesen, még több nehézséggel jár, mint Sz.-Pétervár' nagyreskedési tekintetben is igen fontosak, 's így ezek talán még hamarabb fognak létre jönni, mint amaz ültetések. — Az ivóviz' lőtte kőltségesek 's talán nem is eszközölhetők leven; de több artézi kőt-furatási próbák is siker nélkül maradván, a' Duna' vizének (melly igen tiszta és könnyű) ivásra használtatása szinte figyelemre méltó tárgy. Majd, ha ezen első 's legsürgetőbb szükségek fedezve, egy terjedelmes partgát huzva, az utczák mind szabályozva és kövezve, a' házak tisztitó csatornákkal ellátva, az álló-hid építve, egy hitelbank felállítva, kór-, tébolyodott-, árva- 's lelencházak építve 'stb. 'stb. lesznek: akkor egy ideáli szépitésről is lehet majd szó; de egy nemzeti saját szantzeblick épitének és laknak, 's melly oly országban fekszik, mellynek épitészeti tekintetben egyetlenegy, saját kőz character-rel biró, nagyobb épitvénye sincs."

A' *Hasznos Mulatságok* is szólanak egy pár szót 'a, mint látszik, nem épen üreset *Jósika*' és *Gaal* legújabb szindarabjairól.

A' *Nemzeti Társalkodó* bevégzi multkor emlitett czikkelyét „a' Maroson 'stb. divatozó kereskedésről"; a' *Vasárnapi Ujság Nagy* Károly' „Kis Számitó"-ját ismérteti; a' *br. Mullattató* végre egy csodálatos antiriticai közől, mellynek felvételét, nem tudjuk, szerkesztő *Köpe* János' vagy kiadó *Gött* János' rovására kell e irnunk, de mellyből — ennyit az erdélyi nemes olvasó közönségről felteszünk, — lapjokra nézve sem haszon sem becsület nem fog háramlani.

CSATÓ PÁL.

Tudósitás

a' cs. kir. statusjószág-eladó tartományi biztossag' részéről.

☞ A' cs. kir. iskolai jószágalaphoz tartozó Schatzlar urodalom a' belé keblezett Krinsdorf jószág, Bernaditz (Bernsdorf), Khynigshon (Königshahn), Pothedorf (Potschendorf) és Lampersdorf falukkal együtt eladandó.

F. é. mart. 28kán 1624 sz. alatt költ udvari kamaraelnökségi magas rendelet' következtében az iskolai jószágalaphoz tartozó Schatzlar urodalom 1838. jul. 2kán, reggeli 10 órakor az igazgatósági gyülésteremben árverésre bocsáttatik.

Ez urodalom' a' königgrätzi kerület' éjszaki részében, a' porosz-szileziai határon, Prága fővárostól 20, Königgrätz kerületi városától 7 mérföldnyire fekszik.

E' realitások' kikiáltandó ára, mellynek kinyerése' alapjául azon tőke, melly az imént lefolyt tiz évi kezelés' eredményeiből, névszerint 1828tól 1837ig valóban megtértént . . . 90,333 ft. 30 kr. e. p.

bekáldésekhöl alaknlt, továbbá, az urodalmi igazgatásra nem vonatkozó, tett kiadások és egyéb költségek, mellyek mint adóbekáldések tekintendők, 's egy . . . . . 11,299 ft. 20 krnyi —

tőkepénzt képeznek, továbbá azon tőkepénz, melly a' valódi fa-jövedelem' kiegyenlitéséből a' kitázott esztendőkben, a' pótlólag kieszközölött erdőjövedelemmel együtt . . 17,649 ft. 10 krra —

rug fel, végre a' gabona-adó' fele kötelességének a' tiz pct' levonása mellett maradt . . 32,589 ft. 20 krnyi —

tőke tételek, — száz ötvenegy ezer nyolczszáz hetvenegy forint 20 krra határoztatott pengő pénzben.

Az urodalom mintegy $^1/_3$ négyszög mérföldnyi területen egy mezővárost 's tizenegy falut foglal magában, 6091 lakossal.

A' legjelesb jövedelemforrások imezek:

1. Szerződés szerinti (emphyteuti) haszonbérek az 1837ki igazgatás' számadása szerint:

a) Malombér, mely malomtól 521 ft. 30 kr.

b) Korcsmabér, két korcsmától 56 ft. 45 kr.

c) Bormérési jogból 7 ft. 50 kr.

Ezenkivül a' königshahni bormérő minden akó borától 15 krt tartozik az urasági adó' fejében fizetni.

d) Szerződéses telek- és házbérből 41 ft. 54 kr.

Ezenkivül a' krinsdorfi deszkamalom' bérlője az urasságnak évenként 50 deszkatuskót a' vágatási bér' fejében, egyegy tuskót 2 krajcár 's minden deszkától vagy házfedél lécztől 1 kispénzzel számitva, tartozik adni.

e) Pék-bér 24 ft.

f) Vadgyö-bér 9 ft.

g) Mészáros-bér 12 ft. 30 kr.

h) Kovács-bérből 5 ft.

2. Törvényszéki 's telekkönyvi taxákból a' három, 1835., 1836. és 1837. évben egyremásra évenként 729 ft. $44^1/_2$ kr. p. p., és 108 ft. $2^1/_2$ kr. váltóban került elő.

3. A' fegyszatási-, épület- és szerzeményi-adók' felvételére az urodalomnak átengedett pontok a' multt 1835., 1836. és 1837. években egyremásra évenként 47 ft. $30^1/_2$ kr. p. p. hozának.

4. Az urodalmi halászat' haszonvétele egész 1839. october' végéig 4 pengő forintnál van kibérelve.

5. Az urodalmi borkereskedésjog egész 1839. october' végéig 17 p. fr. évenkinti bérért ki van adva, az urodalom' eladása' esetében félévi felmondás kikötésével.

6. A' serfőzés, 20 hordényi teljes főzéssel, a' pálinkafőzéssel együtt egész 1840. october' végéig, az urodalom' eladása' esetében félévi felmondás' kikötésével, az évenkint szokott bérért, t. i. 1910 ft. p. p., 77 hordó járandósági (deputatum) sernek in natura ingyen szolgáltatásával, bérbe adatott.

7. Az urasági telkek, az erdőségek' 8 mérő- 's 14 mérczе (Maszel) szántóföld' és 16 mérőnyi rét' kivételével örökös haszonbérbe adattak; az uraság' rendelkezésére megmaradt telkek közül 2 mérő és 14 mércze szántóföld 3 ft. 15 kr. évenkinti bérért, félévi felmondás' kikötésével az uradalom' eladatása' esetében, egész 1840. october' végéig kiadatvák; a' hátramaradt urasági földek és rétek az urasági tiszteknek deputatumképen engedtettek által. Az örökös haszonbérlők' kötelességei az 1776. jan. 8kán költ egyezkedés által határoztattak meg, mellynél fogva

8. A' jobbágyok' robotja is megváltatott. E' szerződés szerint az 1837. rendszabálynál fogva az örökös haszonbérlők tartoznak 2625 fr. $53^1/_2$ kr, a' robot-megváltók 3383 fr. $39^1/_2$ krt. adni, mellyet a' jobbágyok meghatározott ár szerint egészen gabonában kötelesek fizetni; azonban 1837. mart. 25k. költ legfelsőbb határozat által megengedteték, hogy csak egyik fele gabonában, a' másik fele pénzben kivántathassék. Az örökös haszonbérlők ezenfelül birtokváltoztatásokkor a' laudemiumot $2^1/_2$ $^0/_0$ fel és lemenő arányban, továbbá egyéb változtatási esetekben $5^0/_0$-tel tartoznak letenni, mit ezek eddigelé meg is tettek. Azonban eddig sem az örökös haszonbérlők sem a' robotmentesek nem szolgáltaták a' szerződésszerinti gabona-fizetést, hanem a' fen kitett fizetésecket mind kész pénzben tették le, még pedig bécsi becsben. Ezenkivül a' robotmentesek által egy 1816ban költött egyezkedésben a' szerződési kötelesség' fejében minden forinton 10 krnyi ráfizetést, egészben 563 fr. $56^3/_4$ kr. váltóban tettek, az örökös haszonbérlők az 1776. óta felemelt, az örökös haszonbérlekre eső uradalmi adókat vállaltak fel ugyanez egyezés szerint.

Ezen az örökös haszonbérlők és robotmentesek közötti viszonyra nézve azonban még alkudozás lebeg fen, mellynek kiegyenlitése, ha az urodalom' eladása' napjáig nem határoztatnék el, a' vevőre hagyatik.

9. A' házatlan zsellérektől, kik a' fenemlitett egyezkedésben foglalva nincsenek, az általok is natura teendő robot napjára 10 váltó krajczárral váltatik meg, mellyért 1837ben 273 fr. 20 kr. váltóban jött be.

10. Az 1827 holdnyi urodalmi erdőségek az 1837ben tett becsű szerint 388 □ ölre terjednek; a' pótlólag bejött fajövedelem 222 alsó ausztr. ölnyi kemény tűzcsőr-butor-hasáb- 's ágas-fából 2084 puha fából 74 rakás (Schock) kemény) 458 " " puha) rösze és 230 ölnyi darabfából eszközöltetett ki.

11. A' vadászat az urasságnak saját igazgatása alatt van, 's a' vadászatszabadság az egész urodalom' területén övé. A' lőtt vadak' száma három évi számvétel szerint évenkint 1 szarvas-, 11 őz-, 80 nyúl-'s 36 fogolyból állott.

12 Az urasági téglagettő 20,000 tégla' égetésére van elkészitve.

13. Az uraság továbbá egy köszénbányával és 6 nagy aknatelekre szabadsággal bir, mellyek iránt a' kuttenberg es. k. kerületi bányatörvényszéknél évenegyedenkint számoltatik. Eddigelé 10000 réteg dastott ki évenkint, de a' termeszteés még sokkal többre vitethetik.

Az egyház, fára és oskola feletti patronatus Schatzlarban, ugyszinte a' Hober, Lampersdorf-Bernsdorf-Königshan- és Potschendorfi iskolák feletti az uraságé.

A' fenemlitett urodalom ugy, mint azt jelenben az iskolai jószágalap birja 's használja, a' legtöbbetigérőnek, vagy hasonló igérők között annak, ki még az odavevés' megtörténte előtt a' vételpénz' letételére a' legrövidebb időt igéri, a' cs. kir. status-jószágeladó udvari biztosság' helybenhagyása' kikötésével fog eladatni.

Rendesen véghez menő ellicitálás 's illetőleg a' bevégzett árverés után további igéretek el nem fogadtathatnak, visszautasittatnak, mire a' vevők különösen figyelmetesekké tétetnek.

Egyedül csak az engedtetik meg olly venni szándékozók' könnyebbitésére, kik igen nagy távolság vagy más okok miatt az árverésnél meg nem jelenhetnek vagy nyilván licitálni nem akarnak, hogy az árverés *előtt* vagy akár *alatt* irásbeli lepecsételt ajánlásokat beadhassák az árverési biztosságnak.

De ezen ajánlásokban

a) az árverésre kitett tárgyat, mellyért az ajánlat tétetik, ugy, mint az e' jelen tudósításban előadatott, az annak árverésére meghatározott időre hivatkozva, t. i. napot, hónapot és esztendőt pontosan kijeleljék 's a' summát pengő pénzben' egyetlenegy számokkal és szavakkal egyiránt kifejezett értékben meghatározottan kitegyék, mivel ajánlatok, mellyek nem egész pontosággal e' szerint készittetnek el, tekintethe vétetni nem fognak.

b) Világosan ki legyen bennök téve, hogy az igéró mindazon árverési feltételek alá veti magát, mellyek az árverési jegyzőkönyben felvétetvék, 's az árverés' kezdete előtt elolvastatni fognak.

c) Az ajánlatnak a' kiállott ár' $10^0/_0$ bánatpénzével ellátva kell lennie, melly kész pénzben, vagy elfogadható, kezességnélküli nyilványos kötelezvényekben, cursusaik szerint számitva, vagy végre egy a' cs. k. kamarai procuratura által megvizsgált 's az általányos törvénykönyv' 230. és 1374. §§-ai szerint elfogadhatónak elismért biztositó actában álland, és

d) az ajánló' vezeték- 's keresztnevével, characterével 's lakhelyével alájegyvelve leend.

Ezen bepecsételt ajánlatok a' szóbeli árverés' befejezése után fognak kibontatni.

Ha az effele ajánlatokban tett igéretek valamelylyike a' szóvali árverésnél igért legtöbbet felülmulja, az ajánló azonnal mint többet-igérő az árverési jegyzőkönyvbe iktatandik 's vele a' szavert bánandnak. Ha valamelly irásbeli ajánlat ugyanannyit igérne mint a' szóval legtöbbet igérő mondott, a' szóval igérőnek adatik elsőség. Ha azonban több irásbeli ajánlat hasonló summákat igérne, az árverési biztosság azonnal sorshuzás által fogja elhatározni, az ajánlók' melylyike tekintessék a' legtöbbet igérőnek.

Az árveréshez mindenki bocsáttatik, ki itten realitások' birására alkalmas. Azon kereszteny vevőknek, kik szabályszerűleg nem birnak országos birhatási joggal (Landtafelfähigkeit), megjelenhetésnél, a' schatzlari uradalom' megvétele' esetében az 1818. april. 28án 19419 sz. alatt költ gubernialis körrendeletnél fogva e' joggal magok is egyenes vonalban eredő örököseik részére felruháztatnak.

Ki az árverésben részt veni akar, a' kikiáltandó árnak tized részét mint bánatpénzt az árverési biztosságnál, akár kész pénzben, akár nyilványos, ezüst pénzre 's az általnyujtóra szóló statuspapirosokban, folyamuk' értéke szerint, leteendi, vagy egy a' cs. k. kamarai procuratورától megvizsgált 's értékesnek talált biztositó acta által fedezendi. Csak annyi engedtetik meg azon venni szándékozók' könyvnyelvtésére, kik e' kezességes kész pénzben vagy elfogadható, kezességnélküli, nyilványos cursusaik szerint számitott kötelezvényekben akarják fizetni, 's kik inkább szeretnék e' vadimust Bécsben letenni, mint az árverési biztosságnak Prágában, hogy azt Bécsben a' centralis pénztárnál tehetik le, de olly feltétellel, hogy erről előbb a' magas es. k. udvari Kamara' elnökségénél jelentést olly czélból tegyenek, hogy a' fenálló pénztári rendelmenyekhez képest a' centralis pénztár czélszerüleg intézettethessék, hol az itén a' centralis pénztár' hivatalától kiadott letétteli bizonyitvány ha a' szóvali árverésnél általadatik, vagy a' bepecsételt irásbeli ajánlat mellé kapcsoltatik, a' vadium' értéke helyett, ha azt feléri, fogadtatik el.

Az e' módon letett vagy biztositott bánatpénz a' legtöbbet igérőnek a' ratificatia' esetében, az első rátában teendő fizetésébe betudatik, a' többi licitánsoknak pedig az árverés' végével, valamint legtöbbet igérőnek, ha a' ratificatio meg nem történik, visszaadatik.

A' vevő a' vételpénz' első harmadát a' vétel' helybenhagyása után négy hétfel 's még az uradalom' átadatása előtt tartozik lefizetni, a' többi két részt azon feltétel alatt, hogy azokat a' vett uradalmon az e' végre felállitandó 's a' k. törvényszéknél intabulálandó vétel-szerződés által az alsó prioritásban a' már rajta ország-táblailag fekvő terhek szerint biztositja, 's azáztól étével kamatra adván öt év alatt egyenlő évi rátákban lefizetendi.

A' többi eladási feltételek, valamint a' gazdasági leirás a' cs. k. cseh országos elnökség' expediturájában vagy az alsó-ausztriai statusjószág-eladó biztosságnál megtekinthetők.

Prága, april. 3. 1838.

(1) *Chotek Károly gróf.*

Bártfai hidegviz-gyógyintézet.

Tagadhatlanok a' hidegvizek csudás orvoslásai. Ki nem ismeri *Priesnitz*, *Graniczkistädten*, *Fabricius*, *Zucuek*, *Ritter*, *Hunde*' tetteit, irásait? Ki nem hallá *Gräfenberget* magasztaltatni? Utána Bécs' szomszédjában csakhamar két uj intézet keletkezett, 's Kolozsvár mellett testvérházukban az első! Magyarország még eggyel sem dicsekedhetik. Ezenzel tudatjuk tehát a' tisztelt közönséggel, hogy e' hiány már f. é. junius' első napjától pótolva vagyon, sz. k. Bártfa' városa' érdemes tanácsának buzgósága által, melly is, minekutána már tavaly és ezidén városi r. orvosát dr. *Horváth* urat kiküldötte nagyobb tapasztalatok végett Gräfenbergbe, az 1505ik esztendő óta híres és jártas éreczes fürdőt egy minden kivánatoknak megfelelő *hidegviz-intézetet* bővitő, az emlitett orvos ur' felügyelése alatt.

Ezen uj intézet — mellyet a' régi meleg fürdők testvéri szeretettel fogadtak magok mellé — mindenben megfelel czéljának. Elegendő és kényelmes lakás, tiszta egészséges hegyi levegő, a' fenyőerdőnek balzsamos illatja, a' hideg vizekhez vezető szép járda, és a' legfrischb, legtisztább hideg viz, mellyet majd külföldi meritenek, majd forrásban 's patakban fognak fel, majd ivas, mosakodva, fürödve, sebekre öntve és magasról csurgatva (Touche) használ a' betegaz orvos' szemei alatt, mulhatatlanul megorvosolják a' szenvedőt.

A' miben pedig Bártfa minden más hasonlót felülmul az, hogy orvosiásra nem csak *édes hideg* vizet *fordithat*, hanem savanyút is, a' mi már magában véve nagy elsőség, mert illyetén más helyeken kivül különösen gyógyithatók: fulosómirigy, fejérkór, hypochondria, aranyér, fő- és hátgerincfájás, rheuma, köszvény, podagra, tagreszketés és merevségek. A' nehéz-nyavalyában pedig különös sikert reménylünk, 's különös próbák fognak tétetni, melly czélra, valamint másokra, bizonyos ezen szegény beteg ingyen fog mind az orvos ur' által mind illatunk époltatni.

Bártfa' közelében fölfedeztetett és többek által analysáltatott Czigelka forrás, sok jodint foglal magában; az mi nagy ritkaság, és jó remenyel táplál bennünket; mire mindenkit figyelmeztetünk.

A' szobák' 's ételek' legolcsóbb, a' szolgálat' legpontosabb voltáért jót állunk, 's magokat ez az uj intézetet kegyes figyelembe ajánljuk

Bártfán, majus' 1sején 1838.

Pap és tartai, kerlök.

(1)

Juhok' árverése.

Méltóságos *gróf Eszterházy Miklós*' tulhirül adja, hogy f. czt. junius' 12kén reggeli 9 órakor Tallósen közel a' Csallókőköz, és egy órajárásnyira Galanta mezővárostól t. n. Poszony vármegyében, 800 anyabirka, 300 tavalyi anyabárány, 2000 egy két 's három esztendős és 1400 hizott ürü, a' legtöbbet igérőnek készpénz-fizetés mellett el fognak adatni. (3)

Nyomtatja ifjabb *Schmál Antal.*